

3. GENÇLİK YILLARI

Fikret Beyden gençlik yılları ile ilgili çok az anılar dinleyebildim. Anladığım kadarı ile; varlıklı olmayan bir ailenin 2. Dünya Savaşı yıllarında geçen zor günleri, bilgisinden başka bir sermayesinin olmayışı ve çok genç yaşta olağanüstü bir eş ile yaşamlarını birleştirmesi sonucu doğan evliliğin ekonomik zorluklarının üstesinden gelebilmek için, daha öğrenci iken mesleğine dört elle sarılması bize böyle bir kişiyi kazandırdı diyebilirim. Aşağıdaki satırları okuduktan sonra kararı sizlere bırakıyorum.

25 Ağustos 1928 de Köyceğiz (Muğla)'da doğmuşum. Memur ailelerinin kaderi, kardeşlerin doğum yerlerinin birbirinden farklı olması sonucunu doğurur. Biz altı kardeş için de durum böyle olmuştur. Kaymakam olan babam, benim doğumumdan sonra; o zamanın koşullarıyla, aralarındaki nakil ay mertebesinde zaman alan bir kaç yerde daha kaymakamlık yapıp emekli olmuş ve aile İstanbul'a yerleşmiştir. Ayrıldığımızda bir yaşlarında olduğum için Köyceğiz'i hiç hatırlamam.

Doğum yerimi bundan yaklaşık 45 yıl sonra tekrar ziyaret etmek imkanını bulabildim. Marmaris'e olan sevgim ve oraya kısmi yerleşmemin, doğum yerimin Köyceğiz olması ile ne kadar ilgisi olduğunu bilemiyorum. Bundan sonraki bütün tahsil ve iş hayatım, kısa ve uzun seyahatler ve görevler dışında, hep İstanbul'da geçti.

Babamı 2. Dünya Harbi sırasında, 1942 yılında kaybettik. O sırada Haydarpaşa Lisesi'nin (şimdi Tıp Fakültesi olarak kullanılan bina) IV-İ. sınıfında, yani 9. sınıfta bulunuyordum. Bir yandan harbin yarattığı yokluklar, diğer yandan dul ve yetim maaşının yetersizliği dolayısıyla oldukça sıkıntılı günler geçirdiğimizi hatırlıyorum. Biraz da bu nedenle özel matematik ve fizik dersleri vermeye başladım. Bunu öğrencilerin evlerine gitmek, ya da onları evimde kabul etmek suretiyle yapıyordum. Üniversite yıllarında da devam eden bu uğraşın bana zevk verdiğini itiraf etmeliyim.

Küçük yaştan itibaren yüzme, koşma dallarında atletizm ve futbola olan ilğim lisede de devam etti. İlkokul öğretmenlerimden birisinin bana piyano dersi verme hususundaki girişimi, birlikteliğimiz uzun sürmediği için pek faydalı olamadı. Daha sonra, lise sıralarında iken, bir arkadaşımın annesinin keman dersleri verme önerisini kıramayarak bir kaç ders aldım da, zannediyorum, onu kendi oğlu kadar hayal kırıklığına uğrattım.

Haydarpaşa Lisesi'ndeki öğrencilik yıllarına ait iki küçük hatıramı nakletmek isterim:

Ortaokul sıralarında iken Haydarpaşa Lisesi çok kötü bir şöhrete sahipti. Haydarpaşa Palas adı ile anılan okul, giren çıkanın belli olmadığı, öğrencilerin her yerde sigara içebildiği, temizliğe hiç önem verilmediği bir ortama dönüşmüştü. Yeni atanan müdür büyük bir gayretle kısa sürede herşeyi düzene soktu. Gelgelelim asıl mesleği kimya öğretmenliği olan müdürün özü alkole düşkün olması idi. Laboratuarda yapılan kimya derslerinde seçtiği uygulama konusu hep şarap yapımı olurdu. Üzüm sıkıldıktan sonra posa, çekirdek vs.'den arındırılır ve mayalanmaya bırakılırdı. Bu işlerde kullanılan laborant, tesadüf eseri, yaşlı bir alkolik idi. Gerek kimya hocamız, gerekse laborant birbirlerinin alkole düşkünlüğü konusunu bizlere açmaktan kaçınmazlardı. Mayalama süresi dolup da sıra şarabın tadılmasına geldiğinde, şarabın büyük kısmının eksik olduğu tespit edilir, bu da kimya öğretmenimizi çileden çıkarırdı. Laborantı suçlar ve onu öğrenciler önünde azarlardı. Dersten sonra ise laborant bizlere şarabın hocamız tarafından içildiğini iddia ederdi.

Zannediyorum, 10. sınıfta bulunduğum sene içinde idik. Soğuk almış ve ateşim yükselmişti. Önemli bir imtihan olduğu için, velim olan ablamdan imtihandan sonra eve dönmeme izin isteyen bir tezkere alarak okula gittim. İmtihan sonrası tezkereyi okul idaresine götürdüğümde, bunu inceleyen memur imzanın kendi kayıtlarındaki imzaya benzemediğini ifade ederek okuldan ayrılmama izin vermedi. Ben de okul kapısından çıkmayı denedim, bu defa kapıcı önümü kesti ve beni idareye götürdü. Bereket versin idarede beni tanıyan kimse yoktu. Öğrenci olmadığımı ve arkadaşlarımı ziyarete geldiğimi iddia ettim.

Selimiye Karakolu'na telefon edilerek bir polis istendi. Polisin gelmesini her an beni tanıyan birisinin, özellikle müdür yardımcılığı görevini yapan fizik öğretmenimin, odaya girmesi endişesi ile bekledim. Polisle birlikte karakola gittik. Herkes benim Haydarpaşa Lisesi öğrencisi olmadığuma inanmıştı. Üzerinde durdukları, öğrenciler arasına karışarak komünizm propagandası yapan kişilere karşı tedbirli olmak idi (yıl 1943). Karakolda babacan bir komiser beni ikamete rapten bıraktı. Bu macera sonunda eve varışım, normal okul dönüşümden daha geç oldu.

Lisede okuduğum yıllarda İstanbul'da gençler arasında danslı toplantılar pek yaygındı. "Çay" tabir edilen bu toplantılar, evleri uygun olup da ailelerinin de müsaadesini alabilen arkadaşlar tarafından düzenlendiği gibi³, bazı gazino ve salonlarda da yapılırdı. Ayrıca Kalamış'da Belvü, Moda'da Küçük Moda gazinolarında yaz aylarında her akşam dans ve orkestrası bulunur ve özellikle gençler buralara çok rağbet ederlerdi. Ben de bunların arasına girmiştım. Eşim Ayşe ile, bu toplantılardan birisi münasebetiyle daha önce tanıştığım kardeşini almak üzere evlerine

³ O tarihlerde İstanbul'un Anadolu yakası bir sayfiye yeri idi ve bahçe içinde köşkler çoğunlukta idi.

gittiğimde karşılaştım. Aramızda başlayan arkadaşlık kısa zamanda kuvvetli bir sevgiye dönüştü. Sık, sık buluşuyorduk. Bu arada ben liseyi bitirmiş ve İstanbul Teknik Üniversitesi'nin (İTÜ) giriş sınavlarını kazanarak 1945 yılında İTÜ Elektrik Fakültesi'ne girmiştım. O tarihlerde üniversite ve yüksek okullara imtihanısz girilebiliyordu. İstanbul'da zannedersem sadece İTÜ, Güzel Sanatlar Akademisi ve Yıldız Teknik Okulu imtihanla öğrenci alıyordu. İTÜ, Yüksek Mühendis Okulu'ndan üniversiteye daha bir yıl önce dönüşmüştü. İTÜ'ye alınan öğrenci sayısı imtihana girenlerin yaklaşık onda biri seviyesinde idi.

Ayşe ve Fikret'in evlendikleri gün. 15 Haziran, 1946.

Uzun bir birlikteliğin mutlu sonundan görüntüler..

Ailemin bütün muhalefetine rağmen üniversitede iken 1946 yılında Ayşe ile evlendik. Muhalefet, haklı olarak, bu izdivacın zamanının uygunsuzluğundan kaynaklanıyordu. Fakat onlar Ayşe'yi benim kadar tanımıyorlardı. Onun sevecenliği, hoşgörüsü, özverisi ve güleryüzü bana hep destek olmuş ve hayatı her dönemde benim için kolaylaştırmıştır. Bu söylediklerim onu yakından tanıyanların ortak düşüncesidir. Öyle inanıyorum ki, isteyip de yapabildiklerimin çoğunu onun mevcudiyeti olmaksızın başarmam mümkün değildi.

O tarihlerde İTÜ bütünüyle Gümüşsuyu'nda bulunuyor ve yatılı öğrenciler üniversite binaları ile bağlantılı yurt binasında kalıyorlardı. Ben de PTT'den burs alarak burada bir yatağa, yemekhanede bir yere sahip olmuşum. Fakat imtihan gibi özel sebepler dışında evde kalıyordum.

İTÜ üniversite olmasına karşın okul zamanından kalma bazı alışkanlıklar bir süre daha devam etti. Örneğin akşam yemeğinden sonra üniversite binaları içinde her sınıfa tahsis edilmiş dershanelerde çalışılır ve ev ödevleri yapılırdı. Hatta ilk yıllarda bu dershanelerde bir sınıf hocası da bulunurdu. Bir üst sınıfın dershanesine çekinilerek girilir ve üst sınıf öğrencilerine saygı gösterilirdi. Yurdun doktoru, ihtiyaç görürse, talep eden öğrencilerin yemeklerini, özellikle kahvaltılarını takviye eder, bu kimselere örneğin, yumurta ve tereyağı, balık yağı verilmesini sağlardı.

Elektrik Fakültesi Zayıf Akım Kolu'nda (şimdiki elektronik mühendisliği bölümüne karşı geliyor) bizim sınıf 8 kişiden ibaretti. Ben de sınıf mümessili idim. Bazı derslerde bu sekiz kişinin tamamının ortadan kaybolması sık rastlanan bir durumdu. Fakat ben sınıf mümessili olarak derse girmek mecburiyetinde hissederdim kendimi. Bazı hocalar sadece bana ders anlatmayı uygun görmezler, beni de azad ederlerdi. Bazıları ise, beni karşılarına alarak dersi tamamlarlardı. Özellikle rahmetli Bedri Karafakioğlu Bey'in⁴ santral tekniği dersini, bir masayı örten büyüklükte LMT Rotary ve Ericsson santrallerinin devre şemalarını birlikte izleyerek dinlemek bana sıkıntının ötesinde azap verirdi.

İTÜ Elektrik Fakültesi'ni 1950 yılında bitirerek aynı fakülteye asistan olarak atandım. PTT'ye olan mecburi hizmetimin üniversiteye devri zaman aldığından işe başlamam Eylül 1950'yi buldu. O tarihte fakültelerde kürsü sistemi uygulanıyordu. Rahmetli arkadaşım Macit Onganer ile birlikte “telefon telgraf tekniği” kürsüsünün iki asistanı idik. Bu kürsü ders, tatbikat ve laboratuvar olarak haftada 50 - 60 saatlik öğrenim faaliyetine sahipti. Kürsü Başkanı rahmetli Prof. Bedri Karafakioğlu idi. Prof. Ahmet Özel ve B. Belatini, o tarihte doçent olan Dr. Tarık Özker, Fikri Uzgören ve Ziya Süder öğretim üyeleri idiler.

⁴ Ord. Prof. Bedri Karafakioğlu.

Elektrik Fakültesi Zayıf Akım Kolu'nda diğer kürsü, Yüksek Frekans Tekniği Kürsüsü idi ve başında rahmetli Prof. Dr. Mustafa Santur bulunuyordu⁵.

Asistanlığım döneminde İTÜ'de iki acı olay cereyan etti. Bunlardan birisi Doç. Dr. Feyyaz Gürsan'ın bir öğrencisi tarafından Üniversite içinde bıçaklanarak öldürülmesi olayıdır. Diğeri ise Elektrik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Fuat Külünk'ün, her yıl yaptığı gibi sömestr tatilinden yararlanarak gittiği Uludağ'da şömineden sızan gazlarla zehirlenip hayatını kaybetmesidir⁶. Kuvvetli şahsiyeti, nükteleri ile herkes tarafından sayılan, sevilen ve çekinilen Fuat Külünk 'ün vefatı Elektrik Fakültesi'ndeki bütün dengeleri bozmuş ve fakültede bölünmeler ve huzursuzluklar baş göstermiştir.

1952 yaz tatili döneminde Siemens'in İTÜ'ye sağladığı bir imkandan yararlanarak ilk yurt dışı seyahatimi yapmak fırsatını buldum. Dört arkadaş, benim dışımda Tahsin Saya, Hasan Önal ve merhum Mehmet İnan (merhum Prof. Dr. Mustafa İnan'ın kardeşi) Ankara Gemisi ile Napoli'ye oradan da kara ve tren yolu ile bir pazar günü Münih'e vasil olduk. Tahsin ve ben Münih'te Hoffman Str.'de Siemens tesislerinde çalışmaya başladık, diğerleri Nürnberg'e gittiler. Akşam saatlerinde ulaştığımız Münih'in hepimiz üzerindeki ilk tesiri gayet olumsuzdu. Hauptbahnhof ve civarı ıssız, sessiz ve karanlıktı. İster istemez Napoli, Roma, Merano üzerinden geçtiğimiz İtalya, özellikle hayatın hemen hemen hiç durmadığı Roma ile karşılaştırdık Münih'i. Bir süre sonra istasyon önündeki meydanı gürültülü bir şekilde büyük motosikletler doldurdu. Özel elbiseleri ve kaskları içinde sonradan bir kısmının kadın olduğunu anladığımız kimseler meydana bir hareket getirdiyse de gene İtalya'yı ve vespaların arkasına iki bacağını aynı taraftan uzatarak zarif bir şekilde oturan hanımları hatırladık.

Münih o tarihlerde harbin bütün izlerini taşıyan bir şehir görünümünde idi. Yolların iki yanına yıkılan binaların enkazı yığılmıştı. Şehirde büyük bir konut sıkıntısı yaşanıyordu. Zamanla bütün bunlara alıştık.

Bir süre sonra Macit askere gidince kürsüde asistan olarak yalnız kaldım. Bu arada Ahmet Özel Rektör seçilince zaman zaman onun derslerini de vermek gerekmeye başladı. Kürsüde bana ait işleri bitirebilmek için her gün evden yedide çıkıp, akşam dokuzda dönüyordum. Bir taraftan geçim sıkıntısı da bastırıyordu. Gelir Vergisi Kanunu'nun ilk uygulamasının

⁵ Kürsünün diğer elemanları o tarihte doçent olan rahmetli Prof. Dr. Adnan Ataman ve asistan olarak da Tahsin Saya (şimdi emekli Profesör) ve Ziya Akçasu (şimdi ABD'de Prof. Dr.) idiler.

⁶ Prof. Dr. Fuat Külünk, sömestr tatilinden önce yapılan Rektörlük seçimini az farkla kaybetmiştir.

getirdiği avantaj ortadan kalkmıştı. Vakit buldukça radyo tamirâtı yaparak geçime katkıda bulunmaya çalışıyordum. Fakat boş vakit bulmak da çok zordu. Daha önemlisi, seçtiğim akademik hayatın gereklerini yerine getirmek hususunda pek az zamana sahip olmamdı. Bir taraftan da, o tarihlerde İTÜ'de doktora yaptırılmadığı için, yönetmeliklere konmuş bulunan yeterlik çalışmasını yürütmeye gayret ediyordum. O zamanlar doktora yapmadan doçent ve profesör olunabiliyordu. Ancak, yurt dışına bu maksatla gönderilenler doktora yapabiliyorlardı. Benim için, kürsünün ihtiyaçları karşısında, bu mümkün değildi. Duruma 1953 yılı ortalarına kadar tahammül ettikten sonra Bedri Bey'le konuştum ve ayrılmak istediğimi bildirdim. Rahmetli hocam buna çok üzüldü, fakat onun da elinden bir şey gelmiyordu. İlerde dönmek şartı ile ayrılmama rıza gösterdi. Ben de PTT Genel Müdürlüğü'ne müracaat ederek, İstanbul'a Fen Müfettişi olarak tayinimi sağladım. Bir kaç ay sonra tamamladığım yeterlik tezi ile ilgili imtihanı hariçten verdim.

Yukarıda da değindiğim gibi, Fikret Bey belki de gençlik yıllarını hiç yaşamadan kendini mesleğinin içinde buldu. Ekonomik sıkıntılar içinde geçen, gerektiğinde tamircilik de yapılan bir akademik yaşam çabası sonucu Fikret Bey'in PTT'nin kapısından içeriye adımını attığını görüyoruz. Bu öyle bir adım atış ki, sanırım sevgili eşi Ayşe Hanım *telekomünikasyonu* kendisine ömür boyu sürececek bir *kuma* olarak almış oldu.

